
IN MEMORIAM

НИКОЛАЙ ОБРЕШКОВ (1958–2017)

Роден на 04. 03. 1958 г. Завършва Философия в Санкт-Петербургския университет през 1982 г., където специализира Логика. След защита на докторската си дисертация постъпва на работа в тогавашният Институт по философия на БАН. От 2004 г. е доцент. Член и секретар на Научния съвет на Института по философия от 2008 г., от 2010 г. – член на Научния съвет на ИИОЗ. Заместник-директор на ИИОЗ от 2011 г. Бивш член на редколегията на списание „Философски алтернативи“.

Научните му интереси са в областите на класическата и неклассическата логика, логиката на социалните изследвания, феноменологията. Автор на десетки приносни и цитирани научни публикации.

ВМЕСТО *IN MEMORIAM*

Много е трудно да пишеш в минало време за някого, с когото те свързват 35 години приятелство, колегиални отношения, а също така и творческо съавторство. Има още нещо: голяма заблуда (дори сякаш направо само утешаваща лъжа!) стои зад мисълта, че времето лекувало болката... Защото от кончината на Ники Обрешков в седмицата преди Рождество през 2017 г. минаха почти 3 месеца, но мъката по приятеля, колегата, съавтора не отшумява.

Ето защо, моето *In memoriam* е „Вместо“. Тук не ще срещнете почти нищо биографично относно „доц. д-р Николай Обрешков, заместник-директора на ИИОЗ в БАН“. Просто защото това е запазено поле за един жанр, известен като *официални некролози*, от които научаваме, че напусналите този грозен и грешен свят до един са били все прекрасни и безгрешни хора, безкористно загрижени за общото благо, нямали са нито завистници, нито противници...

Няма да споменавам също и неговите специални съчинения от изследователски области като модална логика, феноменология, формални онтологии, експертно оценяване, нито дори самобитното му подхождане спрямо науката като експертна система. По простата причина, че върху всички тези въпроси ще следва да вземат отношение онези, които си изкарват хляба именно чрез един или друг вид осветляване на историята на българската философска култура.

Тук само ще припомня някои моменти, които казват много. *Първо*: въпреки че смъртта го завари като член на институтското ни ръководство, той беше шампион по невзети отпуски сред служителите от богохранимия ИИОЗ, а също и рекордьор по заместване на титулярите, когато те излизаха в отпуск или имаха някакви задгранични пътувания. *Второ*: беше предан на онази академична институция, принадлежността към която беляза целия му

път в науката; въпреки че можеше съвсем нелошо да се установи другаде (както в някой нашенски ВУЗ, така също в някоя чужбина, например Русия), той никога не го направи – поради лоялност. *Трето*: презираше карие-ризма, интригантството, двуличието и техните неотменни спътници, какви-то са властолюбието, конюнктурността, сребролюбието. Затова странеше от сблъсъци, търсейки възможности разумното обсъждане на един или друг проблем да набележи пътища, които водят към неговото плодотворно решаване – при това, далеч не само в теорията.

Някои смятаха тези му черти за знаци на мекушавост, слабохарактерност, плашливост. Явно, че нравите на „конните племена“, белязани с тържествуваща мъжкарска празноглавост, както и нравите, присъщи за авторитарната нагласа и тоталитарното мислене с техния нагон към *решения прости за сложни въпроси*, още хвърлят дълга сянка върху бита и душевността на нашата хуманитаристика. Прости им, скъпи мой приятелю: както казваше един наш с теб любим писател от XIX век – *всички съдят според степенята на своята поквареност...*

Но както добре знаем, не бива пророк без почит – освен в отечеството си и у дома си (вж. *От Матейя свето Евангелие* 13:57); ето защо дръзвам да припомня някои мисли на Ники от едно наше с него съвместно съчинение, което цяло поколение постоянно все предстоеше да бъде *донаписано*, и явно поради това „предстоене“ има участта да остане *недописано...*

Животът е белязан от случайност, тленност, преходност. Но докато живеем обаче, явленията, вещите, събитията остават „наши“. Именно затова сегашното и тукашното не бива да се обезценява. Поради тленността, сродяваща го с нас, сегашното и тукашното следва да бъде разбрано и запазено. След толкова начинания светът да бъде променен, което всъщност означава той да бъде унищожен, може би има смисъл усилено светът най-сетне да бъде поне разбран и запазен? [1995]

Чрез мита причастните към ритуала стават войори, за които всички действия, задаващи публичното присъствие, следват образа на осезанието. (Напомнят слепците.) Виждане, говорене, слушане продължават осезанието. Войорите в ритуалите съзряват реер show: техните погледи правят предметите на съзряване вид марионетки. Затова публичното присъствие разкрива живота като сцена на куклен театър. Сцената среща участническия поглед със заварените обстоятелства. Тяхното взаимодействие поражда призрачния свят на публичността; призрачността се явява в марионетността на телата, имащи за свое основно определение грациозността [1997].

Нуждата да се осветят менливите възделения при телесното чрез обезпчтяване (публицизиране) определя ситуативно-сценичното естество на химеричната публичност, сведена до непреставащ травестизъм. Той завършено се изявява в ефимерната публичност на revue des modes, именно доколкото те правят от троицата телесно–идеално–образно вид озриме-

но същество. Тук фантазията на моделиерите е заключена в модела-уникат, представян двояко. Първо: за корпорацията на избраните познавачи моделите се оказват единства на жива дреха и мъртво тяло – душите им са отнети. Това отнемане на душите, превръщащо манекените в марионетки, оживотворява моделите. Така биват задоволявани анимистичните очаквания на моделиери и познавачи – източник на тяхната жизненост. Второ: за наиндивидулната квазителесност на усреднените потребители живите модели, излагани чрез масмедията, претърпяват обратно превръщение: дрехата се „умъртвява“, манекените придобиват жизненост. Моделът като единство на живо тяло и мъртва дреха става идеален образец – предмет на желание. Тук самите манекени примиряват сблъсъка между затворена елитарност и масовидна достъпност откъм химеричната публичност, правеща ги не безжизнени марионетки, но животворни субстанции. Кое то вече уподобява всички актьори върху сцената „общество“ на участници в revue des modes... [1998].

Сами идваме на света, както и сами си отиваме от него. Няма толкова голямо значение кои колко са живели; има значение само това дали с нещо поне малко са успели да намалят степента на онова сякаш всевластно безмислие, което изглежда да белязва участва човешка. Ако са успели, тогава паметта на човеците за тях ще бъде благодарна. Аз ще дръзна да кажа: напълно съм сигурен, че Ники Обрешков напълно успя... Почивай в мир, приятелю!

София, 4 март 2018 година

Андрей Лешков